

LIETUVOS RESPUBLIKOS
AUKŠČIAUSIOSIOS TARYBOS
PIRMININKO VYTAUTO LANDSBERGIO KALBA
JUNGTINIŲ TAUTŲ ORGANIZACIJOS
GENERALINĖS ASAMBLĖJOS 46-OJOJE SESIJOJE

Pone Generalini Sekretoriau,
Pone Pirmininke,
Ponios ir ponai,

Nepriklausomos pasaulio valstybės, kurios įkūrė ir išugdė Jungtines Tautas, šiandien priėmė Lietuvą į savo šeimą.

Taip Lietuva, savo amžiaus aštuntą šimtmetį bebaigianti Europos valstybė, kurią jos kaimynai net du kartus buvo išbraukę iš žemėlapių, vėl pasirodo, kaip mitų paukštis Feniksas, dar kartą gimusi iš savo pačios pelenų.

Bet Lietuva atgimsta ne tik iš paskutiniųjų Antrojo pasaulinio karo pelenų. Lietuva atgimė iš savo žmonių kančios ir kovos, iš jų darbo ir tikėjimo.

Kuo tikėjo mūsų šalis, kai brutali prievarta ir ciniškas pragmatizmas liepė jau niekuo nebetikėti šiame pasaulyje?

Ji tikėjo pagrindiniais dalykais – tiesa ir teisingumu. Tą jausminį, dvasinį žinojimą aš apibūdinau taip: yra neteisybė ir skriauda, bet ji laikina, nes negali taip būti, kad neteisybė įsiviešpatautų amžinai.

Lietuvos žmonių širdyse, nors jos regėjo, kaip yra išsigimstama ir nusikalstama, kaip šimtams tūkstančių gali būti atimama gyvybė arba tėvynė – mūsų širdyse neužgesinamas ruseno tikėjimas galutiniu teisingumu.

Tokį teisingumą ir nesunaikinamą transcendentinį gėrį daugelis laiko Dievo savybe; bet juk gali būti, kad tai pasaulio ir būties esmė, kurią žmonės tik pavadino Dievu.

O gyvename žemėje, kurioje beveik viskas gali būti pajuokiama. Lietuvos žmonės antai tikėjo, kad jų maža šalis vėl bus nepriklausoma valstybė, net paskelbė tai, o iš jų buvo juokiamasi: popierinė ta jų nepriklausomybė ir nieko neverta teisė, jeigu jūs neturite didelio peilio arba branduolinės raketos ir negalite savo artimųjų užmušti.

Taip liūdnai atrodė pasaulis, kurio galingieji manė, kad suplėšius popierių su įrašyta teise dingsta ir pati teisė.

Gerai, kad ne visi taip manė. Ir Lietuva nesuklydo ir nenusiminė. Jos tikėjimas neatimama teise ir teisėtumu, jos atsisakymas baimės ir melo pasirodė stipresni negu peiliai su raketomis, negu automatiniai ginklai ir judančios geležinės dėžės.

Todėl mes buvome laisvi dvasia ir ėjome sėkmingai į krašto laisvę. Mes rinkdavomės ir dainuodavome, o išsiskirstę kantriai dirbome. Mes atmetėme smurtą ir nesileidome išprovokuojami, mes sukauptėme dar nežinotą politinį patyrimą, kuriuo galime ir su kitais pasidalinti.

Jeigu žmogus nori gyventi dorai, tai kodėl pasauly negali būti doros politikos? Jeigu kalbame tiesą, tai kodėl negali būti atviros politikos?

Antrojo tūkstantmečio pabaiga pagal krikščionių kalendorių – tai ir kruviniausio, ir melagingiausio šimtmečio pabaiga. Ji turi ką nors reikšti. Jau traukiasi, žlunga didžioji blogybė – neapykantos kultas ir gražiai pasivadinus netiesa, kurios pagrindinis įrodymas buvo smurtas. Iš dykumos jau ateina, baugu net patikėti, – meilės tiesa, kuri stebėsis, kad seniau būdavo

smurto. Aš nežinau, ar ne iliuzija tas taikos vilties slenkstis žmonijai, toji anga uolose, kurią ir Lietuva padėjo prakirsti, atverti. Bet norisi tikėti, kad Apokalipsės pranašystės ir šį kartą dar neišsipildys, o Kainui bus leista numirti.

Pasaulis jau pamatė Lietuvą, kuri sugrįžta iš tariamos nebūties, iš melagingai nudažyto žemėlapiu, o aš matau, kaip šviesėjantis pasaulis ateina pas Lietuvą. Ir mes išimame korį medaus, ir pasisodiname prie stalo bičiulį, kurio bitės nepuola gelti, nes jis geras žmogus.

Didelė šeima vienoje šalyje ir šeimų šeima, sudaranti žmonių pasaulį, – tokios ateities kūrime mes pasiryžę dalyvauti. Mes norime praplėsti nebranduolines ir didelio pasitikėjimo zonas, todėl reikalaujame išvesti iš mūsų teritorijos visą joje neteisėtai esančią svetimą kariuomenę; mes neturime jokio priešiško ir nejaučiame keršto nė vienam kaimynui; mes norime sukurti demokratinę valstybę, kurioje visiems pakaks vietos ir bus apsaugota laisvė.

Tokia yra Lietuvos atsakomybė sau ir tautų bendrijai, kurią sveikiname ištiestomis rankomis.

Niujorkas, 1991 09 17